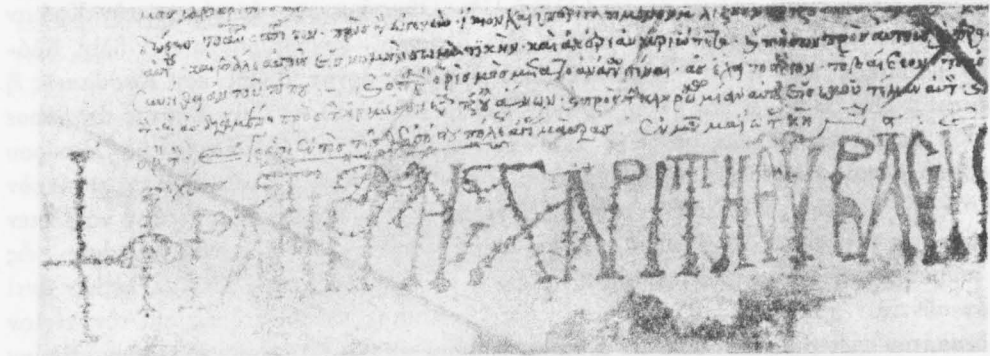

προαναφερθεισών μεγάλων Ἰονίων νήσων ἐκυριάρχει τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, τῶν Ἰωαννίνων, τῆς Ἄρτης καὶ τῆς λοιπῆς μεσημβρινῆς Ἀλβανίας. Ἡδρευε δὲ ἄλληλοδιαδόχως εἰς Κεφαλληνίαν, εἰς Ἰωάννινα καὶ εἰς Ἄρταν, καὶ ἀποθανὼν τῷ 1429 κατέλιπε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἰς τὸν ἀνεψιὸν του Κάρολον Β'.

Ἑλληνικὴ ὑπογραφή τῆς Φραγκίσκης Ἀγκιαϊούολη, συζύγου Καρόλου Α' Τόκκου, ἡγεμονίδος Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, Λευκάδος, Ἠπείρου καὶ Ἀκαρνανίας, ἐπωνυμιωμένης βασιλείσης τῶν Ρωμαίων.

Οὕτως εἶχον τὰ κατὰ τὰς ἑλληνικὰς χώρας πράγματα, ὅτε τῷ 1421 ἀποθανόντος τοῦ Μωάμεθ Α' περιήλθεν ἡ τῶν Ὀσμανιδῶν ἀρχὴ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μουράτ Β'. Κατ' ἀρχὰς ὁ νέος σουλτάνος ἐφάνη διατεθειμένος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰρηνικὴν τοῦ πατρός του πολιτείαν. Καὶ ὁ γέρον βασιλεὺς Μανουὴλ ἐφρόνει ὅτι τὸ συμφέρον τοῦ κράτους ἀπῆτει νὰ πολιτευθῇ εἰς τρόπον ὅσον ἐνδέχεται ἐπιτήδειον νὰ συντηρήσῃ τὰς διαθέσεις ἐκεῖνας. Ἄλλ' ὁ πρεσβύτερος υἱὸς του Ἰωάννης Παλαιολόγος, ὃν εἶχε παραλάβει συνάροντα, δὲν συνεμερίζετο τὴν συνετὴν ταύτην γνώμην καὶ κατέπεισε τὸν πατέρα του νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸν Μουράτ Β' οἰκειὸν τινα ἀντίπαλον, τὸν ἴδιον δηλαδὴ τοῦτου θεῖον Μουσταφᾶν. Ἐκ τούτου προέκυψε τῶντι ἐμφύλιος μεταξὺ τῶν Τούρκων πόλεμος· ἀλλ' ὁ Μουράτ καταβαλὼν τάχιστα τὸν συγγενὴ πολέμιον ἐπεχείρησεν ἀντεκδικούμενος τὴν πολιορκίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῷ 1422 μετὰ δυνάμεως ἰσχυρᾶς. Ἡ πολιορκία αὕτη, περὶ ἧς σφύζεται διήγησις Ἰωάννου τοῦ Κανάνου, καὶ ἦτις διήρκεσε μῆνας τρεῖς, εἶναι μάλιστα ἀξιωμαθόνουτος διὰ τὴν ἐν αὐτῇ γενομένην χρῆσιν τοῦ πυροβολικοῦ (1). Ἐνῶ ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ πρὸ αἰῶνος καὶ ἐπέκεινα μετεχειρίζοντο τὴν πυρίτιδα, ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἑλληνές τε καὶ Τούρκοι μόλις κατὰ τοὺς χρόνους τούτους μετεχειρίσθησαν αὐτήν. Ὁ Ἰωάννης ὁ Κανάνος ὀνομάζει τὰ πυροβόλα **βουμπάρδους** καὶ **σκευάς** (2)· ἀναφέρει τοιαῦτα καὶ παρὰ τοῖς πολιορκουμένοις καὶ παρὰ

(1) Κατὰ τὰ λεγόμενα ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ἐν τῇ μάχῃ τοῦ Κρεσῦ τῇ συγκροτηθεῖσιν τῷ 1348 μεταξὺ Ἀγγλων καὶ Γάλλων λέγεται ὅτι ἐγένετο τὸ πρῶτον ἡ χρῆσις πυροβόλων (*κανονίων*). Ἄλλ' ἐκ τοῦ λεγομένου Χρονικοῦ τοῦ Δισδουράνου νῦν (Metz) καθίσταται δῆλον ὅτι ἤδη τῷ 1324 ἦσαν ἐν χρῆσει τὰ πυροβόλα, ξύλινα τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ περιβεβλημένα τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν ἐλάσματα σιδηρᾶ.

(2) Τοῦτο ἦν τὸ πρῶτον ὄνομα τοῦ πυροβόλου ἐν πάσαις ταῖς τότε εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις (Γαλλ. *bombarde*, γερμαν. *bombard* ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ *bombarda*, ὀνόματος δεδομένου πρότερον εἰς πυροβόλους στρατιωτικὰς μηχανὰς (ἐκ τοῦ λατ. *bombus*, ἑλλην. βόμβος). Ὑστερον ἐπεκράτησε τὸ ὄνομα *canon* (ἐκ τοῦ λατ. *canna*=κάλαμος, σφῆγιξ, σωλήν).

